

DOMOVINA.

TEČAJNI.

LIST 6.

Izhaja vsak petek.

Velja po pošti pobijana za celo leto
3 gold., za pol leta 1 gold. 50 s., za
četrt leta 30 s. Kdor ima po-njo po-
stila, plača za celo leto samo 2 g. 50
s., za 1/2 l. 1 g. 30 s., za četrt l. 70 s.
Naročila pišna in ročnoročje naj
se pošljejo vredništva.Posamni listi se prodajajo v Gorici
v bukvarnici K. Sehar-Jevi na Travniku
po 5 soldov.

Ogled po svetu.

Avstrijsko-ogerska država.

Nabrulo se nam je ta pot toliko dopisov, da nam
„ogled“ — zavirajo.

Na Dunaji je zdaj troje vprašanj, s katerimi imajo
gg. ministri, državni zborniki, časniki in občinstvo ve-
liko opraviti. Ta so: verska, ustavna in socialna zade-
va; nar bolj pa se sili naprej ustavna. Kaj je to? Po-
prava decemberne ustave od 1867. — Od dne do
dne se očitneje kaže, da so naredili za Cislajanijo
preozek klobuk, s katerim ne morejo vseh glav pokriva-
ti; zlasti ne morejo spraviti pod-nj Poljakov in Čehov;
in vendar je silno, da se vlada z njimi in sploh z vsi-
mi narodi pogodi. To potrebo čuti neki prav živo grof
Boust in bi rad videl, da bi grof Taaffe za trdno mini-
sterstra predsednik postal, da bi se potle krepko lotil
pogajanja s Čehi in sploh potrebnih preuredb seda-
nje ustave, da bi bil enkrat mir med narodi. Ali mini-
stri Herbst, Giskra, Plener, Hasner da nočejo nič sliša-
ti o prestrojenji decemberne ustave, raji da odstopijo.
V zbornici poslanski opozicija proti ministerstvu tudi
raste. Desnica (Slovenci, Tiroljci, Poljaki) in na novo
vpravna levica (pod vodstvom Reehbauer-jevim) ste
(razum verskih stvari) združeni, in štejejo kakih 60
glasov. Gališka resolucija pride v kratkem v zbornico
in tū se pokaže, kaj in kako bo. — Važno je tudi to,
da se veliko govori o Kromerizki ustavi od l. 1848,
češ, da bi bila lahko z nekimi popravki dobra podlaga
novi ustavi. Oh, kedaj se borejo za avstrijsko natavo
ustavi?! — V verskih zadevah trdijo, da se je začelo
nekaj na bolje, na sprijazhjenje med državno in cer-
kveno oblastjo, obratati. Sicer se pa v v. odsaku posl.
zbornice zdaj pretresa načrt postavbe, s katero bi se imel
vpeljati civilni zakon ne samo za silo, kakor lani, ampak
brez razločka za vse državljane, toda bi se
nikomur ne branilo — se ve da — poročiti se v cer-
kvi po šegi njegove vere. (O teh rečeh kakor tudi o
socialnem vprašanju prihodnjič več.)

Na Ogerskem se je Deakova stranka (zarad kan-
didata Falka a) razprla. To ji utegne biti pri volitvah
na škodo, če se razpor poprej ne poravnja.

Iz Ljubljane. Nek dopisnik „Sl. Naroda“ priob-
čujo nekaj, kar je čitatelje gotovo osupnilo. Kdo ne ve,
da bono smeli stopiti še le potem ponosno pred svet,
kedar bo dodelan težko pričakovani slovensko-nem-
ški del Wolfo-vega slovarja, kterega že dalj časa iz-
deluje g. Fr. Levstik, menda pod načzorom dež. odbo-
ra ljubljanskega. Omenjeni dopisnik piše, da „je mo-
ral g. L. že pred 14 dnevi (od 4. t. m. nazaj) izdelo-
vanje slovarja opustiti, ker se mu je od novega leta
1869 naprej... plača ustavila.“ Dalje prša dopisnik:
„Kako stojimo z Wolfvim slovarjem? ali se misli morda
njega nadaljevanje izročiti komu drugemu? itd.“ — To
je res važno občaslovensko vprašanje, in, če je res,
kar se iz Ljubljane v „Narod“ piše, prosimo tudi mi,
naj bi se ta stvar občinstvu kolikor toliko pojasnila;
saj imamo vsi sree na slovar privezano.

Iz Trsta. Prvi snopič lične knjižice „Pod lipo“
je prinesel daljši mikaven pogovor o različnih stvareh
pod naslovom „Čuden shod v Berdjanski“, polno tor-
bico prav zanimivih in podučnih drobtin pod nadpi-
som „Prédal za marsiktere novice in še druge reči.“
Gotovo je, da se po tej poti — po mesečnih knjižicah —
kterim je cena nizka in katerih tvarina ima stalno vred-
nost, našemu ljudstvu neizrekljivo veliko koristi. To-
rej novi mesečnik goreče priporočamo. (Kje se dobiva,
in kakšna mu je cena, glej oznanila med „Dopisi“ v
štev. 5 „Domovine.“)

Iz Celovca nam je došel 1. list „Besednik“ a.
Tega časnika ne izdaja „družba sv. Mohora“, kakor

smo mi dan rekli, ampak g. Ant. Janežič mu je izda-
jatelj, odgovorni vrednik pa A. Umek. Družba sv. Moh.
pa se bo posluževala „Besednika“ za razglašanje svo-
jih zadev. Izmed vesti „družba sv. Mohora“ zadeva-
jočih je posnelo, kar se nahaja spodej pod dotičnim
nadpisom.

Vnanje države.

Z Grškega ne še nič zanesljivega ne ve, ali se
podvrže vlada sklepom Parižkim, ali ne. Dosedanje
ministerstvo se ni hotelo vdati, raji se je odpovedalo,
in novo ni še za dobro sestavljeno. Ljudstvo pa je za
vojsko vneto in noče torej, da bi kralj in ministri v
to, kar konferencija zahteva, privolili. Kralj da misli
deželo zapustiti, ker ga hočejo prisiliti, da naj se po
nikakem ne vda temu, kar je grof Valevski iz Pariza
prinesel *)

Na Španjskem so dolgo časa kralja iskali; tudi
se jih je mnogo za kralja ponujalo, toda ta stranka
tega neče, ona druga ne, in tako mislijo prevzeti nar-
vno državno oblast tri veljaki (Prim, Serrano in Rivero?).
Da se (če državni zbor to vlado potrdi) poprej ali po-
znej med sabo spreje, je več ko gotovo, in postane
potem vladar eden izmed njih, ali pa kateri kraljevič, za
kterega zdaj ne marajo. — Gledé umora v Burgos-ih
se o ubitem poglavarji pripoveduje, da je bil ljudstvo
razdražil s tem, da se je kot brezvernik par dni popred
v nekem muškem samostanu in posebnó v cerkvi, ka-
mor je bil šel tudi cerkvene zaklade ogledavat, tako
grdo obnašal, da je bilo groza. To se je bilo razglasilo
po mestu in zato neki je drlo razkačeno ljudstvo v stol-
no cerkev za ujim. Sam bolelni škof je prišel ljudi
mirit, toda zaastonj. 5 morivecev da so že zasledili;
prav natančnega pa še nič ne vemo.

Dopisi.

Iz Trsta 3. febr. — p — V čitalnicah, s katerimi je
tesno opasano Tržaško mesto, je tako živo narodno
gibanje, da je kaj. Kamor jo meščan, rodoljub, ob ne-
deljah vdari, povsod naleti na kako čitalniško veselico.
Dosedanjim čitalnicam se je pridružila zdaj tudi čit. v
Koloniji, ktera se 21. t. m. slovesno odpre. Kar pa v-
sacega osupniti mora, je to, da imajo skor vsete kmeč-
ke čitalnice toliko duševnih moči, da si lahko gledišče-
ne igre napravljajo. Na Občinah so igrali 31. j., kakor
je bila tudi „Dom.“ nŕt mesec napovedala, „Servus
petelinček“, vrstjeno v tudi v ostalem prav lepo „be-
vedo“. — Čitalnice v Tržaški okolici pa niso le močan
kordon zoper tujega duha, ki bi se rad od morja gori
po naših mandrijah razprostiral, tem več imajo tudi to
važno nalogo, da preženejo s časom gosto meglo na-
rodne nezavednosti, ki se je ulegla nad Istro. Iz Tr-
žaške okolice se morajo zaploditi čitalnice nar prej v
slovensko Istro, in potle dalje doli v hrvaško. To ni
mogoče, da bi nam krepki slovanski Istrijan na vse
veke odgovarjal šii, šior! šior, šii! Lepo, čvrsto njego-
vo narečje mora postati imenitnejše, veljavnejše, nego
je zdaj ostudno spačena primorska benečanščina. Da
je ta nada opravičena, priča nam pogumno postopanje
zmagajočega slovanskega duha od dveh strani, od Ka-
stva in od slovenskega Boljunea (za Trstom). Bliža se
veseli dan, ko si Liburnijski Srbo-Hrvat in Slovenec
vrh Učke sežeta v roko ter z mogočnim glasom doli
proti Pulju zavpijeta: Istra vsiani!

28. t. m. bo začel izhajati humoristični mesečnik
„Juri s puško“ **), zastraž: kterega Vam je razglas go-

*) Po največjih sporočilih je novo ministerstvo Parižke sklepe
sprejelo: Valevski je zapustil 8. t. m. Ateno z ugodnim odgovorom
grške vlade.

**) „Dolgočasen lut za Lahone, Nemškutarje i druge nerodno
ljudi“. To je celi naslov. Izhajal bo vsako zadnjo nedeljo meseca. Na-
ročnina znaša zunaj Trsta s poštnino vred 10 sold. za februar in marec;

tovo že došel. Jez nimam drugoga reči, nego da mi v naslovu puška ni všeč. Prislovica narodna se glasi „Jurij s puško“, a ne ... s puško“. In pa sploh, kaj čemu rabimo toliko pomanjševavk? To je otročje; čvrste, krepke naj bodo naše besede, ne zmirom presiljeno-nježno pomanjševavne. Pri nas na Primorskem govori-
mo „puška“, ne „puška“; roža, ne rožica (razen, kjer je res majhina cvetlica). Še je čas, novemu zabavniku naslov popraviti; nadjam se, da mu bodo samemu mar za to, da se mu ne bodo očitalo nekaj enacega, kakor slavencu Manzoni-u zarad naslova v klasičnem romanu „Promessi sposi“, ali pa nekdanjemu našemu „Primorjanu“.

Ponikvo (na Tominskem) 4 febr. Ako niso prišli stari pregovori ob veljavo, kakor stari krajecarji, tako bo letošnje zime kmalu konec; kajti na Svečnico je bilo naše nebo vse oblačno in deževalo je od dave do dreve in od dreve do dave. Včeraj pa, to je, ta dan po Svečnici, bilo je vse nebo jasno, kakor nedolžno oko, in smehljaječe se solnce je prigorevalo, kakor na pomlad, ter budilo ljube polje po tratih in grmovju. Ob 11. uri se čuje grom—grmeli so možnarji ter pozdravljali visokočestitega glavarja iz Tomina, gosp. Winkler-ja, ki je prišel na Ponikvo udoležiti se občinskega zbora. Po kosilu smo šli v zbor, ki je bil v županovo pisarnico sklican. Pot v zbornico je peljala skozi vas; vse je priljudnega gospoda priljudno pozdravljalo. V zboru se je pa videlo, kako da je res visoke časti vreden g. glavar. Iz vseh govorov puhli le neutrudna skrb za blagor podložnih. Njegov govor o potrebi železnice je bil tako razumljiv in prepričaven, da ni bilo mogoče, kaj zopergovoriti. Sklenil je zbor, da se bo plačevalo na vsak goldinar davka 40 soldov priklade v petih letih za odkupovanje železnici potrebnih zemljišč. 40 soldov v 5 letih je 8 soldov na leto; in ti soldi se bodo začeli plačevati, kedar se bodo dela za železnico začela in si bodo ljudje denar služili. Torej bo ta sklep lahko izpolniti. Bog daj srečo! Drugi dan (danes) je potovoval v. č. g. glavar skozi Počino na Prapetno, kjer je bil tudi sklican občinski zbor, kakor na Ponikvi. Po zboru je šel na Št. Viško Goro, kjer je bilo kosilo. Potem se je vrnil domu. Povsod so g. glavarja z veseljem sprejemali. Živio! Bog daj veliko takih glavarjev!

Iz Vertojbe (v okolici Goriški). 6 febr. — x — Tebi, „Domovina“, so občinske in druge naše, razmere gotovo že dobro znane, ali zavoljo čitateljev tvojih naj jih razložim, predno ti nekaj novega povem. Vertojbi — „dolenja“ in „zgorenja“ — spadate pod bližnjo dekanjsko faro Št. Petersko; v občinskih zadevah smo bili do predlanskega leta tudi s 3 drugimi katastralnimi vasi vred v Št. Petersko županijo združeni. Zdaj pa je Št. Peter sam za se županija in naši Vertojbi so stlačili skup z daljnimi Vogerskim in z malo Bukovico. Župan, gosp. baron Tacco, ima sedež na Vogerskem. Cerkvi imamo dve, obe ravno kar povečkani; vse prizadevanje dotičnih oblastnikov nas ni moglo pripraviti do tega, da bi se bili zedinili zastran zidanja ene cerkve sred obeh vasi, kjer je bilo že zemljišče za njo odločeno. Še le po smrti smo postajali dosedaj (Gorenjci, in Doljenci) dobri prijatelji, pokopališče imamo, namreč, skupno na sredi med vasema. Te dni pa smo se, hvala Bogu, tudi zastran ene naj važnejših stvari porazumeli in pobratili, ene take stvari, ki globoko globoko v življenje sega. In to je, kar sem ti hotel naznaniti, draga mi „Domovina“. — Imeli bomo sami svojo, in sicer skupno — šolo. Naši otroci hodijo zdaj v Št. Peter v šolo in plačujemo za-njo čez 250 goldinarjev. Davno smo že želeli imeti svojo šolo doma, če ne drugače, vsaj šolo za silo, pa gosp. okrajni glavar, baron Pino, ni hotel o taki šoli nič slišati in zdaj imamostarešinstven sklep od 28. jan. t. l., s katerim je — brž ko bo na dotičnih mestih potrjen, nad čemur ne dvomimo, — prava šola ustanovljena. Denar, ki smo ga plačavali do sedaj za Št. Petersko šolo, ostane doma za našo domačo učilnico; temu znesku bode dodajala občinska

denarnica še 170 gold., skupaj je tedaj preudarjenih 420 gold. Za učitelja namreč 300 g., doplače za stanovanje 30, najemščine za šolsko sobo 50, za šolsko opravilo, suženje, kurjavo itd. 60. — Nar bolj pa kaže, kako vneti so Vertojbanci za šolo, to, da je starešinstvo radovoljno privolilo, da se bode pobirala šolnina, po en sold na dan, od vseh tistih otrok, kateri niso prav ubozi. Vseh vsolanih otrok imamo 136 in nar manj 60 jih bo lahko šolnino plačavalo. Za 47 šolskih tednov pride na slehernoga otroka 2 g. 82 soldov, kar bi znašalo skupaj kakih 169 gold. na leto. Razkazal sem pa to znesko na drobno za to, ker si utegne morda tudi še kakšna druga občina na taki podlagi šolo osnovati. — Začeti so ima naša šola že letos, z drugim polletjem, to je, po veliki noči. Za 1. polletje plačamo še dotični znesek v Št. Peter. — Pravico, učitelja izmed sposobnih prosivcev izvoliti in šolski oblasti na potrdbo predložiti, pridržalo je starešinstvo sebi. — Še to naj omenim, da bodo stroški med obe vasi enako porazdeljeni. *)

Nabrežina 6. t. m. Čitalnica Nabrežinska je ustanovljena.

Iz Solkana 7. febr. Naj pa zdaj kdo reče, da Solkanci nismo Solkanci. Komaj si nam bila „Dom.“ naznanila, da je Goriško mestno starešinstvo 20 tisuč gold. za Predelsko železnico obljubilo, in že je gotov tudi pri nas enak sklep; se ve pa, da, kar se tiče zneska, se ne moremo meriti mi z mestom. V predvečerašnji občinski seji (5. t. m.) je sklonilo vrlo naše starešinstvo, ponuditi tisti družbi, ki zatrdno delanje Sočke železnice prevzame, 1000 (tisuč) goldinarjev s tem pogojem, da se napravi v Solkanu mala postaja za nakladanje lesu, ki se iz Trnovskega gozda sem dovažna. — i —

Iz Tomina 8. t. m. V zadevah Predelske železnice se je ustanovilo pri nas načelo, (ktero so nektera občinska starešinstva že s pravim sklepom potrdila), da naj bi tiste županije, ki so bliže železnice, za odkupljenje zemljišč v našem okraju obečale toliko, kolikor znaša 60 odstotkov doklade na izravne (direktno) davke, daljše občine pa 40 %, in to bi se imelo plačevati v petih letnih odplačilih (ratah) od tistega časa naprej, ko se bode začela železnica delati. Prišlo bi po tem takem na eno leto 12 %, oziroma, 8 % doklade. To breme ne bi bilo pretežno.

Cestni odbor bo imel 13. t. m. važno sejo.

— n —

Iz okraja Goriškega 8. t. m. (Cestni odbor) je ogledal 3. t. m. cesto, ki drži od Gorice skoz Št. Peter in Dornberg proti Krasu po eni in na Ipavo po drugi strani. Nočem popisovati stanu te ceste, tudi ne iskati vzrokov, zakaj je tako neizrekljivo slaba. Večina zbora je tega mnenja, da naj jo, vsaj za silo, porabotijo tiste občine, katerim cesta nar več koristi, kajti, če ne, jim (cestni) odbor za zdaj in v kratkem času ne more pomagati, razun morda, ko bi naložil kakih 200—300 odstotkov priklada. Previsoke doklade pa nakladati zlasti takim občinam, ki imajo same dovolj svojih občinskih poti popravljati, bilo bi nepravilno. Nadjati se je tedaj, da bodo župani tistih občin, ki se ceste nar več poslužujejo, vsaj kar se tiče naj nujnejših poprav, svoje ljudi k delu spodbadali. Po tem se bo lotil odbor nadaljnih del, da bo cesta tega imena vredna.

Uni pot je sl. vredništvo zastran porazdeljenja priklada za skladovne ceste po 3 razredih opazilo, da tega prav ne razume. To je tako: Tiste vasi, ki so naj bliže cesti, denimo Št. Peterske, bi imele spadati v I. razred in bi se jim nar več dokladov naložilo, kar je pravično, ker se ceste nar več poslužujejo. V ta I. razred bi prišle n. pr. na Št. Petersko-Dornberški cesti vasi Št. Peter, Prvačina, Dornberg itd.; v II. razred Vogersko, Bilje, Vertojba itd.; v III. razred Št. Andrež, Šempas in druge daljne vasi, kajti te oddaljene vasi skladovno cesto malo rabijo in imajo svojih občinskih poti mnogo. Sicer pa določeno ni v tem oziru še nič. **)

En odbornik.

za 5 mesecev, t. j. od febr. do konec junija t. l. 25 soldov. — Naročnina se pošilja g. lastniku G. H. Martellancu. Na ogled se list ne pošlje.

*) Tako je lepo, vrli Vertojbanci!

**) Na Krasu so naložili neki 12 odstotkov priklada na izravne

Iz Volč 8/2. Vajeni smo hvaliti mlado drevo, ki se krepi in vsak dan obilnejši sad rodi. Njemu je podobna Volčanska čitalnica, ki se je pred malo leti ustanovila. Marsikterl je takrat mislil ali tudi želel, da bi prej usahnila, ko korenine pognala, čóš, zavolj pomanjkanja mokrote, ker Volče nimajo ni olikane gospóde, niti „purgarjev.“ — Da pa zamorejo tudi kmetje, in sicer sami kmetje, z žuljevimi rokami čitalnico vzdržavati, pokazali so Volčani pri mnogih „besedah“, posebno pa 7. dne t. m. Nočem hvaliti deklamacij in uglajenega petja. Omeniti pa moram igro „Straš in krepot“, ki je precej težka, pa so jo igralo samo tako osebe, ki so gledišča nikdar videlo niso, in so jo igrali tako dobro, da smo bili vsi osupnjeni, in da jih izvođenci niso mogli prehvaliti. Bila je namreč pričujoča nar. menitnejša Tominska gospóda, kateri se za to v. ljudnost srčno zahvalujemo. Morda se velim Tomincem ne zamerim, če povem, da so od začetka tudi oni mislili, da že prvá slama našo čitalnico poparl. Od kar so pa 25. nov. t. l. leta tam videli „Župana“ igrati, ko se je celó prijazni g. glavar Winkler za uđa vpisal (dr. Tušar je bil že prej vpisan), so začeli o njej boljše misliti in so jo sinoči v obilnem številu s svojo pričujočnostjo počastili, dasiravno so jim veselje ni manjkalo doma. Srčna jim zahvala!

Toda ne samo zavolj te prijaznosti ne imamo svojim sosedom zahvaliti, ampak veliko več še za nekaj družega, za kar bi se jim bili morali že zdavnej očitno zahvaliti. Ko je namreč hotel 8. oktobra t. 1866 ogenj našo vas vpepeliti, so Tominci na pomoč privrli in se celo neč ubjali, kakor da bi bilo šlo za njih življenje, ter so nam veliko blaga, našim otrokom pa življenje oteli. Posebna hvala pri tem gre g. dr. Tušarju (uradniku v Tominu.) Vrh tega so pozneje veliko pomagali z obilno miloščino v denarjih in v blagu in imajo še zdaj potrpljenje s svojimi pogorelimi dolžniki, katerim so korce, japno itd. na upanje dali. Bog živi Tomince!

Iz Cirknega (na Goriško — Kranjski meji) 9. t. m. Kaj ne, da ste se čudili, da smo Cirkljani tako zaspali? Mi smo si pa mislili: Počasi se pride daleč! In prišli smo do — čitalnice! Z vis. namestništvom odpisom od 29. januarja t. l. je dovoljena naša čitalnica. Predsednik ji bo prě. gosp. dekan *Jožef Jeram*. — Evo novo narodno ognjišče v tom nar. odležnejšem kotu groljše Goriške. Da se ne bo manjkalo rok, ki bodo na njem ogenj narodne zavesti netile, nam je porok ime „Jeram“ in še marsiktero druge. Bog daj srečo!

Iz Ajdovščine 9. t. m. Velepoštovani g. vrednik! Nekaj posebnega in veselega Vam imam sporočiti iz naše Ajdovščine v dokaz, da se je narodno čutje zbudilo tudi v naših delavcih po tvornicah (fabrikah). Z lastnimi močmi so napravili v nedeljo, 31. januarja, besedo z deklamacijo in petjem in potem ples. Na čelu jim je bil učitelj, gosp. France Švara, ki si je veliko in več časa prizadeval, da so naši fantje iz fabrik zmožni postali, pokazati se na javnem odru. Spoznal je namreč, da njegovo delo ni že dovršeno, kedar stopijo otroci iz šole, ampak da učitelj ne sme pozabiti svojih učencev v poznejšem življenju. Vsaka občina bo učitelju hvaležna, če tudi odrasle mladenčce v prostih urah podučuje v petji, če jih spodbada k napredku.

Mi goriški Slovenci imamo že več takih učiteljev, in vesel nas, da je tudi gospod Švara v tej vrsti. — Na prvo stopinjo smo stopili, zdaj pa velja moč zato in trdne volje naprej stopati, da pokažemo, da nas je prešinil pravi duh domoljuba in napredovanja. Veliko ljudi se je zbralo pri omenjeni besedi, in navdušenost je bila občna, ali vsi pričakujemo še druga dokazov, in potem bojo naši zbujeni delavci tudi drugi korak storili in osnovali kako družbo v vzajemnem poduk in vzajemno pomoč, kakor je navada pri Angležih, Francozih, in kakor so se začeli tudi naši Nemci zbirati v take družbe.

Prva beseda je bila tedaj pomenljiva — če bomo nadaljevali; lepa hvala za tak začetek; pohvaliti

davke, brez vsega razločka, ná vse obdačence enako. — Nadjamo se, da nam pošlje tudi Tominski odbor dotične svoje sklepe. Vr.

moramo vse pevce in deklamovavce, posebno pa našo deklamovavko Botino Lulik-ovo, zalo deklino (ne gospodično), ki se je nar. bolj odlikovala. — Gosp. Švara je prav dobro govoril. — Vršila se je beseda po tem-lo programu:

I. Govor, F. Švara; Petje „Slovencom“, četverospjev (Anton Batič, Stof. Batič, Gr. Zmerzel in Tino Kalin.) II. Deklamacija „Spomladančica“, Gr. Zmrzel; Petje „Vitezova slava“ četverospjev. III. Deklamacija „Milica milca“, Eliz. Lulik-ova; Petje „Nozvesti“, četverospjev. IV. Deklamacija „Povodni mož“, Stof. Batič; Petje „Lepa naša domovina“, četverospjev. V. Govor, Dr. Lavrič; Petje „Slovani“, četverospjev. *)

Z Reke 10. febr. — p — (Politične razmere — novo starešinstvo — volitve za v Zagreb v županiji Reka čitalnica). Kakor je znano, prognali so pred 2 letoma madžaroni narodnjake celó s političkega polja. Prevzemši (madžaroni) vse mestno gospodarstvo v svoje roke so mislili, da jim pojde vse po njih volji. J. dra. h. so sicer vsi protu istemu cilju madžarorsagu —; vendar so se že brž v začetku razcepili v dve stranki, ki ste si bile strašno nasproti. Demokratična, obatojoča skoraj iz zgolj renogetov, je zatrla stranko gosposko, posluživši se vsake vrste pripomočkov, ter je čez 1 1/2 leto sama vladala. V tem času se je jasno pokazalo, da demokrati ne morejo dalje brez intelligencije. Vse si jo želelo prerogjenja naših stvari; čas k temu nar. primerni se je zdel čas novih volitev za mestno starešinstvo. Zadnje dni t. l. ste se bile obe stranki do dobrega sprijaznile; zagotovivši druga drugo, da boste pri volitvah in dalje v vseh rečeh zložne. Nekaj dni kasneje, pri postavljanju kandidator, pa ste se stranki hudo sprle — bati se je bilo nepokoja, toda je resen oklic kr. komisarja mir vzdržal. Agitovanje pri volitvah je bilo živahno, pa vendar brez kaljenja javnega miru. Zmagali so „gospodje“ — zdaj zmerna stranka imenovani ki imajo 5—7 starešin (odbornikov) več nego demokrati, (število vseh starešin je 52). Načelo zmerno stranke je: neposredno združenje Reke z ogerskim kraljestvom; vendar se želijo sprijazniti tudi s sosedomi Hrvati — (kakor da bi oni kaj družega bili!) — ter poravnati med sabo občne potrebe. Premaganim demokratom je vse Reka in Madžar — orsag na videz — prav za prav zdihujejo pa nekam tje čez Učko proti zapadu; oni nočejo celó nič slišati od Hrvatov, dasiravno jih ovajajo njih rojstni kraji in lastni priimki na — vič in č. Stranki si stojite strašno nasproti, tako, da zdaj iz principa glasujete v sednicah ena proti drugi. Mirni meščani so zadovoljni s to zmago. **)

To sem napisal, da bravei „Dom.“ spoznajo žalostni položaj tukajšnjih narodnjakov, posebno, če si mislijo še pritiskovanje od zgoraj.

15—19 t. m. bode v tretje v tukajšnjem primorju volitve 3 deželnih poslancev v Zagrebški zbor. Pravijo, da je kr. komisar vže postavil svoje zveste kandidate; ali, kakor se čuje, utegnejo tudi zdaj kakor vže dvakrat propasti, ker naši primorci so trdni kakor svet, na katerem prebivajo.

Kaj vse je vže preživela tukajšnja, 20 let stara čitalnica, bilo bi preobširno popisovati. Naj le v kratkem rečem, da je živela po okoliščinah — solzila se veselja in žalosti. — Koliko je pač bila radost njena, ko je dvorla sto in sto veselih sinov, ter smela protrositi po 6000 in več gold. na leto! In, kolika tuga jo je obhajala, ko ji je malo število na prste sešteti čitalničarjev k smrti klenkalo! Po zadnjem predlanskem viharju je bila zopet hudo zbolela; pa, hvala Bogu, lepo se je okrevala; nekoliko bleđa je še, pa se vendar kmalu okrepeča — zdaj šteje čez 100 členov. 4. febr. se je praznično oblekla, ter sprejela veselo plesavce in plesavke, pevce in vse, kar je bilo dobre volje, v svoje krasne prostore. Sijajen ples so počastili tudi rodoljubi in krasotice iz Bakra in Kraljevice pa telegram

*) Govor dr. Lavrič-ev prinesemo p. hodojše.

Vr.

**) Kako tukajšnje mestno starešinstvo hrvaški jezik mrdi, dokazuje dovolj slednji primer. Dokler je bila Avstrija cela, je uradovala c. kr. tuzanca večidel v nemškem jeziku. Od 1. Jan. t. l. ji je ukazano, v hrvaškem jeziku uradovati. Na to se pritoži mestno starešinstvo, ter prosi, da bi se uradovalo, kar mesto zadeva, še na dalje po starem. O čudo za Reko, kjer so jih vendar vsaj 9 desetina napde, koji hrvaško umejo, a težko težko jih le eno desetino (izvzemi dri. slušabnike) najdeš, ki nemški umejo. — Pz.

slovenskih in hrvaških vseučilišnih dijakov iz Grada. Veselo društvo je še le izhajajoče soluce razkropilo. Tudi ta sijajni dan si zapiše čitavnica v predelek za veselo spomine v kroniki svoji.

Naj še dostavim, da nam pripravljaju čitavnica primerno zabave tudi za prihodnji post.

To zimo biva med nami pregnani vojvoda Modenski.

Domáci novičari.

(*Prodélska železnica*). Danas imamo še nekaj važnejšega povedati, ko uni pot. Vso se na dobro obrača. Rudolfovo društvo je, kar je nekaj časa, le bolj skrivši in pod roko vladi naznanjalo, da, če prav ni drugače, ne bode se branilo, namesti Potabeljsko, Prodélsko črto prevzeti. To društvo je stopilo zdaj očitno na dan, in no le, da se vladi ponuja, tem več si prizadeva, tisto družbo, ki se je uni mesec v Trstu ustanovila (v kateri je tudi naš H. Ritter) izpodrinuti, tako da namesti nobenega imarja zdaj dvoje družb, ki se za našo črto pogajate, družbi, ki se zastran kapitalov obo na imovino kreditnice naslanjate. — Med državnimi poslanci veje tudi celo drugi veter; prej so se nagibali na Potable, zdaj so neki vsi za Predel. — Rudolfova družba je poslala svojemu predsedniku Burgerju, ki se v Florenciji zastran Potabeljske črte pogaja, pismo, v katerem ga proša, kdo ga je pooblastil, da se je šel pogajati? — Tista pogodba med Avstrijo in Italijo, valed ktere je dolžna naša vlada speljati Rudolfovo železnico do italijanske meje, no veže Avstrije tako, da bi jo morala prav na Potable speljati, ampak spelje jo lahko, *koder hoča*. Nar bliže in laže ji bo, izdelati stransko črto iz Kobarida na Cividad in Videm. — Tako stojé zdaj reči. Pristavimo naj še to, da se nova Tržaško-Goriška in Rudolfova družba med sabo pogajate; vsaka posebi pa menda tudi z vlado; Rudolfova zlasti zastran posebnega kolodvora v Trstu in zastran razširjenja ladjostaje.

(*Poskuševatišče za svilatvo v Gorici*) se odpré prihodnjega meseca maja. Zastran vodje te naprave, g. Haberlandta, nam piše nek njegov učence v ogersk. Starom Gradu, da „kinča vrlega možu jako ljub, pošton, izvrstna značaj“; da mu je bil prav prijazen učitelj, ktere ga se bo vedno zvesto in živo spominjal. „Lahko rečem“ — pravi — „da v boljše roke ni bilo mogočo koristne te naprave izročiti, ko v g. Haberlandt-ove“.

(*Vojškim doslužencem v Gorici*) se izplačuje vsak mesec 34 tisoč goldinarjev doslužnine (penzije). Ta znesek kaže, da je prijazno naše mesto in milo poduhje dober magnet za doslužence.

(*V zastavljavnici Goriški*) bo 8. in naslednje dni meseca marca t. l. javna družba. Prodajale se bodo norešene reči, ki so bile zastavljene v IV. četrtletji, to je, v mesecih oktobru, novembru in decembru 1867.

(*Nj. eksc. g. fcm. Iv. grof Coronini*) v St. Petru (pri Gorici) prepusti svoja zemljišča, koder ima iti Prodélska železnica, brez odškodbe.

(*Za adjunkta pri pomočnem uradu c. kr. okrožne sodnije v Gorici*) je imenovala dež. sodnija v Trstu g. Franca Gogliu o.

Družba sv. Mohora.

Dne 27. jan. t. l. je imela ravnateljstvo 13. sejo Razsojalo se je o slovstvenih izdelkih, ki so došli družbi vsled lani za l. 1869 razpisanih daril. Darilo 150 gold. je prisojeno povesti „Zalost in veselje“; pisatelj je g. I. Podmilšak (Andrejčkov Ježe). Druge poslani pesmi so: „Izdajavec“ od g. Slemenik-a, „Tavel in Virginija“, prevod od g. Umeka; „Tolovaj in vojak“ in „Najdenec“, Prvi dve družba znabiti ukupi in porabi, poslednjih dveh ne more porabiti. — Darilo 120 gold. je prisojeno delu: „Poljedelstvo s posebnim ozirom na domače pridelke“, spisal. e. k. učitelj Iv. Tomšič. Drugo delo te vrste je g. Sumperjev „Bučelarček“; prevzame se prih. leto v natis. — Darila po 25 g. vredna sta spoznana spisa; „Devica orleanska“ od prof. g. Umeka, in povest „Hudobni sin“ od A. Jeglič a. V Koledarček se sprejmela (s dovoljenjem gg. pisateljjev) spisa „Bitva pri Sisku“ (sp. J. Parapat) in „Slov. slovstveni zavodi“ od g. Noli a. Porabljiva sta še dva druga spisa. — Sklepalo se je tudi še zastran nekterih družih rokopisov, in sicer zastran življenjepisa rajn. škofa (v Ameriki, rojenega Kranjca) g. Fr. Baraga o,

spis prof. dr. Leon Vončina. Še letos ga družbeniki prejmejo. Petero družih rokopisov so razsojevavci nekaj zavrgli, nekaj odobrili.

Razpis družbinih daril za l. 1870. V povzdigo domačerkajzevnosti in v omiko slovenskega urada razpisuje družba sv. Mohora za prihodnje leto sledeča darila:

a) dve sto goldinarjev za najboljšo povest v obsegu blizo petih tiskanih pol, kterej naj se vzame tvarina, če je mogoče, iz domače zgodovine ali vanj nastoni na njo; celo djanje naj se tako razpleto, da bodo delo mikavno za mladež in slovensko ljudstvo sploh. Ako ne pride darila vredne izvorne povesti, podeli se sto goldinarjev najboljšemu prevodu kako zanimive pravno-podučne povesti v tem istom obsegu.

b) sto in petdeset goldinarjev za najboljšo gospodarsko delo n. pr. o živinoroji, domačem gospodinjstvu ali o kakem drugem važnem gospodarskem predelu (razun sadjoroje, poljedelstva in bučelarstva) v obsegu blizo petih tiskanih pol.

c) sto goldinarjev za štiri krajše izvorne pripovedi, vsakej po 25 goldinarjev, v obsegu dobre 1/2 tiskano pole; in

d) sto goldinarjev za štiri krajše podučne spise raznega zapopudka, vsakemu po 25 gold. v obsegu dobre 1/2 tiskano pole.

Vsi spisi naj bado prav lahko umevni in zanimivi, da bodo mladino in sploh priprosto ljudstvo slovensko pohoteno razveseljevali ter ma um in srcu požlahtnovuli. Vsi rokopisi naj se pošljejo družbi vsaj do 1. decembra 1869 brez podpisane imena, ktero naj se v zapečatenom listu priloži; na rokopis, ki družbi pozneje dojde, no bo se mogel ozir vzeti. Prisojena darila se izplačajo na Vodnikov dan (2. febr.) 1870. leta.

V Celovec 27. januarja 1869.

Odbor družbe sv. Mohora.

Borsni kurs 10. t. m. Metall. 61:90; narodno po sojilo 67:—; London 121:10; adžjo srebra 118:50; cekini 5:68.

Laterijske številke. V Trstu G. t. m. 43, 25, 24, 74, 72.

Listina. M. V. v Č. Simu na sebi premalo važno; med drugimi novicami se utogne prihodnjé porabiti.

OGLASNIK.

Kein Zimmerputzer mehr!

Englische Kautschuk-Glanz-Pasta

zum dauerhaftesten, schönstem billigsten Selbsteinlassen aller Gattungen Fussböden.

Diese höchst vortheilhafte Erfindung unterscheidet sich von den vielen zum Einlassen in Verwendung kommenden Lacken u. s. w. hauptsächlich dadurch, dass vermöge der höchst gelungenen chemischen Zusammensetzung und Legirung mit Kautschuk die Pasta eine eigenthümliche Zähigkeit erhält, die für die Dauerhaftigkeit enorm vortheil bietet, daher ein damit eingelassener Fussboden allen Strapazen trotzt und bei einiger Nachhilfe jahrelang schön bleibt, ohne frisch eingelassen zu werden.

Die Arbeit ist einfach und kann von jedem Kinde vollzogen werden.

Eine Schachtel sammt Belehrung fl. 1.30.

Haupt-Depot bei F. Müller in Wien, VI. Bez. Hirscheugasse Nr. 8, wohin die schriftlichen Aufträge erbeten und gegen Einsendung des Betrages oder Postnachsahme prompt effectuirt werden. Emballage per Schachtel 10 kr.

Kemmelbach, 4. September 1868.

Euer Wohlgeborener!

Ich ersuche um 6 Schachteln Kautschuk-Glanz-Pasta für harte Parquetten; die, welche ich im September bei Ihnen kaufte, habe ich zu meiner vollen Zufriedenheit verwendet.

J. v. Neitel.

Lauschnitz am 7. Oktober 1868.

Herrn F. Müller!

Ersuche um 12 Schachteln Kautschuk-Pasta, ich habe dieselbe probirt und Ihrer Lobpreisung würdig gefunden u. s. w.

M. Mihal.